

Anotace podpořených projektů:

Stavoprojekt 1948–1953. Kolektivizace projekční činnosti a její otisk v paměti české krajiny a měst

Stavoprojekt vznikl v roce 1948 jako státní projekční organizace, sdružující architekty, inženýry a spřízněné profese. Příslušel k Československým stavebním závodům a představoval v mnoha ohledech naplnění snů a příprav radikální levicové avantgardy, ale také samozřejmou odpověď na aktuálně probíhající společenské a ekonomické změny (zestátňovala-li se výroba a zemědělství, bylo nutno kolektivizovat i procesy a plánování s nimi související) a na potřebu rozsáhlé rehabilitace válkou zasaženého hospodářství a osídlení.

Aktivity Stavoprojektu se soustředily zejména na infrastrukturu, průmysl, bydlení, památkovou péči, veřejné budovy, ale také na typizaci, urbanismus a územní plánování atd. Přestože se následně státní projekční instituce, navazující na zárodečný Stavoprojekt, do roku 1989 několikrát zásadně transformovaly, dopad konceptu centralizace na tuzemskou architekturu byl dalekosáhlý. Proměnil naši krajinu a osídlení, odbornou obec a teorii, výrobu, projekční i stavební praxi.

Stavoprojektu v jeho formativních letech 1948–1953 bylo přesto dosud věnováno velmi málo odborné pozornosti a v dějinách architektury se jeho reflexe opírala zejména o (ideologicky deformovanou) dobovou literaturu a řídké paměti aktérů. Archivní fond ústředí Stavoprojektu z let 1948–1953 zůstal až do nedávné doby nezpracovaný. Jeho důkladné studium a interpretace, plánované v tomto projektu, ale mohou vrhnout zcela nové světlo na kořeny, evoluci a chod této instituce, na projekční a zadávací procesy v raných poválečných letech, na hledání možností a limitů centralizace a mezioborové spolupráce, na autorství, ambice a záběr činnosti Stavoprojektu. Projekt usiluje o zaplnění jedné z největších mezer v dějinách české moderní a poválečné architektury.

Hlavní řešitel: Petr Vorlík

Řešitelé: Klára Brůhová, Hubert Guzik, Lucia Mlynčková, Filip Paulus (Národní archiv), Miroslav Pavel, Šárka Steinová (Národní archiv), Klára Ullmannová, Veronika Vicherková, Jan Zikmund

Průmyslová architektura druhé poloviny 20. století. Extenze, transformace a identita

Obečným cílem projektu je rozvíjení specifické národní a kulturní identity prostřednictvím poznání, interpretace, vyzdvižení kulturního významu a možností udržitelného zachování v současné době jedné z nejhroženějších skupin stavebních památek druhé poloviny 20. století, dosud stále přehlížených a nedocenených i v rámci širokého spektra témat průmyslového dědictví.

Projekt přímo navazuje na dva projekty NAKI, jichž bylo VCPD FA ČVUT řešitelem a využívá a rozvíjí výsledky dosaženého poznání pro další úroveň syntetizujícího a vyhodnocujícího výzkumu a jeho další aplikaci. Obsah pojmu průmyslové dědictví je třeba rozšířit oproti dosavadnímu (tradičnímu) vnímání, chápání a zpracování. Konkrétním cílem projektu je proto poznání posunout ve dvou tematických a metodických liniích.

V první řadě v časovém rámci, tedy se zaměřením na dosud nezmapovanou, přehlíženou a ohroženou kulturní vrstvu průmyslové architektury druhé poloviny 20. století, s potřebnými kontextuálními přesahy oběma směry – jak do meziválečného období, tak do transformačních 90. let.

Paralelní linie pak sleduje doprovodné společenské jevy, jež ve sledovaném období přinesly potřebu a hledání nových interpretačních rovin průmyslového dědictví a vznik programových snah o jeho záchranu.

Téma, obsah i formální zpracování aplikačních a publikačních výsledků výzkumu jsou zvoleny tak, aby byly bezprostředně využitelné v oblastech činnosti profesních a vzdělávacích organizací, orgánů státní správy a samosprávy, soukromých subjektů, výzkumných institucí a v neposlední řadě odborné i laické veřejnosti. Především pak, na základě trvalé a mnohaleté činnosti VCPD FA ČVUT při ochraně hmotného kulturního dědictví obecně, konkrétně využitelné odborem památkové péče Ministerstva kultury, a to jak v případě řízení o prohlášení a zrušení prohlášení věci za kulturní památku, tak při jednání poradních orgánů odboru.

Hlavní řešitel: Jan Zikmund

Řešitelé: Lukáš Beran, Jan Červinka, Benjamin Fragner, Irena Lehkoživová, Jakub Potůček

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI) je výzkumným programem Ministerstva kultury, v rámci nějž jsou podporovány projekty aplikovaného výzkumu a vývoje orientované na uchování hodnot a zpřístupnění kulturního dědictví nebo využití výsledků výzkumu ve vzdělávání. Program funguje od roku 2009, na léta 2023 až 2030 byla udělena finanční podpora programu NAKI III celkem 76 z 216 přihlášených projektů.

